

פרשת שופטים

חודש אלול: צוואת העגלון - מוסר לחיים

אצלנו נעשה ה"אלול" הפקר ושוב אין פוחדים ממנו כמו בשנים קדמוניות- ! דברים חוצבים אלו אמר הגר"י לוינשטיין זצ"ל באחת משיחותיו - כל אדם בטוח במצוותיו ובמעשיו ואינו רואה סיבה על מה יש לו לשוב.

התחושה הזאת נובעת מההרגשה שהנה חלפה לה שנה שבה הוא זכה לכל טוב וממילא כנראה הקב"ה מחל לו על כל עוונותיו ואין סיבה שהוא לא ימחל לו השנה, וגם אם היו קשיים פה ושם אז זה לא נורא כל כך...

היצר יודע במה חלש האדם, כוחו הוא בעיוות הדין. הוא יודע לתת תחושה טובה, הרגשה נעימה שהנה עברה שנה שלמה ולא קרה שום אסון גדול ונורא, ותהיה בטוח שגם השנה הקרובה הבעל"ט תהיה כזאת ואין שום סיבה שיתרחש בשנה זו איזה קושי שלא תוכל לעמוד בו. כוחו של היצר הוא בתשלום מידי בבחינת "צ'ק מזומן" - הנאות עכשוויות, הצעותיו מפתות וקשה מאוד שלא ליפול ברשותו.

בספר "להגיד", מובא מעשה נפלא שסיפר הרב שבתאי יודלביץ' זצ"ל על צוואתו של עגלון:

רבי יונתן אייבשיץ, זכר קדוש לברכה, סיפר פעם על גדלותו של עגלון יהודי ירא שמיים. עגלון - שניצח בדבריו כומר רע צורר יהודים. באותה תקופה בפראג, הצטרף למשפחת המלוכה כומר שונא ישראל מובהק שהציב לעצמו מטרה להשניא את היהודים על המלך. פעם לפעם היה נכנס לויכוח חריף עם רבי יונתן אייבשיץ. אש האנטישמיות שבערה תמיד בלב מלכי האומות הייתה מלוכה על ידי ויכוחים אלו, ותארו לכם עד כמה מצב היהודים היה תלוי בוויכוחים אלו.

לרבי יונתן אייבשיץ ניתנה סייעתא דשמיא מיוחדת, ה' חננו בשכל חריף, הגיון בריא ומחודד להשיב לצוררים מנה אחת אפיים. הוא עמד וניצח גם את אותו כומר בן בליעל.

ויהי היום. ויכוח נוקב מול רבי יונתן הסתיים בניצחון סוחף לרעתו של הכומר. קם הכומר על עומדו, ואמר בפני המלך: "בעיקרון הצדק איתי ודת הנצרות הינה הטובה והמעולה שבכל הדתות, אלא שמוחו השנון ופיו החד של הרב אייבשיץ הם שעומדים בעוכרי. הצדק לא עימו אלא אומנות הויכוח בידו ותו לא, וגם אוכיח להם את צדקתי. אם תכניסו יהודי פשוט ורגיל מעמך בית ישראל, שיעמוד איתי בוויכוח רגיל, נראה בעליל איזו דת נכונה."! נימנו וגמרו כי היהודי הפשוט הראשון שיחלוף ליד ארמון המלוכה, ייקרא פנימה לעמוד בשאלות ותשובות עם הכומר.

לא עבר זמן רב ועגלה רתומה לסוס חלפה ליד הארמון ובה עגלון יהודי לבוש בגדים מרופטים ובידו שוט גדול.

הכניס אותו בפקודת המלך. העגלון כמובן הוצג בפני המלך ויועציו - שמו ושם עירו וכו'.

"בבקשה-!" הכומר קיבל את רשות הדיבור.

"יש לי להציע לך עסקה," - פתח הכומר - "מהיום ואילך מלך אוסטריה יאשר לך משרת 'עגלון' בחצר המלוכה - משכורת גדולה וקבועה, מכאן ולהבא לא תזדקק לחסדם של אנשים. אתה ובני משפחתך העניים תוכלו להתגורר חינם בסמוך לארמון, תהנו מזכויות אזרחיות מלאות, תקבל גם תואר אצילים ומאומה לא יחסר לך - עושר ואושר. נוסף לכך, נדאג לעולם הבא שלך ושל משפחתך. שם תשבו ליד

פרשת שופטים

אותו האיש ותתענגו בשכר נצחי.

"בתמורה עליך להסכים רק שאשפוך עליכם מעט מים ואכריז בשעת הזאת המים - מים אלו שהותזו על גופכם הם בשם האב, הבן ורוח הקודש - כמנהג הנוצרים."

הכומר סיים את דבריו לפני העגלון הסמיקו. הוא לפת את השוט בחרדה. העגלון עשה בידיו ובראשו תנועות שליליות, עד שגם הצליח להוציא מפיו מילים בודדות בקול נמרץ ותקיף: "לא! לא! לא!"

הכומר שהיה משוכנע שעני מדוכדך כמוהו יסכים לעסקה, עמד מולו נבוך. הכומר מיהר לשאול: "טוב, בני, לא נכריח אותך או את בני משפחתך - לעשות משהו ניגוד לרצונכם, אך תגיד לי, בבקשה, תסביר לי: מה ההיגיון שבהחלטתך? למה אתה מתנגד לעסקה בסגנון זה?"

באותה שעה רבי יונתן אייבשיץ זצוק"ל עמד גם כן בצידי האולם והתפלל להקב"ה שיתן חכמה בלב היהודי. עיניו של העגלון נחו על הכומר והמלך, והיה ניכר כי הוא חושש מלענות ושוקל בדעתו האם בכלל להשיב. המלך ביקש ממנו: "אל תפחד, בבקשה, דבר כאוות נפשך. לא נעשה לך כל רע." העגלון אזר כוח והשיב: "כאשר הצעת לי את העסקה נזכרתי באבי המנוח ז"ל שהיה מדריך אותי על כל צעד ושעל. אבא המנוח, גם הוא היה עגלון - נקי כפיים וישר דרך. לפני מותו ציווני לחיות כיהודי ירא שמיים סר מרע ועושה טוב ומקיים רצונו של בורא העולם. מלבד זאת לימד אותי פרק בהליכות חיים - במשא ומתן. בתוך דבריו הזהיר ואמר: 'אם תיתקל בסוחר סוסים שיציע לך להמיר את סוסך בסוס משובח יותר והוא גם מוכן להוסיף סכום כסף - אל תסכים! הרי לא סתם הוא מוכן לתת לך סוס ועוד לשלם כסף על ההחלפה. הסוס שנראה טוב ומשובח בוודאי סובל ממחלה נסתרת או שהוא גנוב או כל פגם אחר שיתגלה אחר כך. ואם יבוא סוחר ויציע לך סוס תמורת סוס שלך, ללא כל הוספת תשלום מצידו, גם כן אל תסכים, כי גם במקרה כזה ודאי יש לו חשבון של רמאות והונאה, כי למה לו להחליף סוסים ללא כל טובת הנאה לעצמו?!"

"אבל אם יבוא סוחר ויאמר לך: 'ר' יהודי, קח סוס כתחליף לסוסך, ובתמורה עליך לשלם כך וכך כסף, כאן טמון מקח הגון. כוונתו של הסוחר ישרה ואז תתחיל לבדוק את הסוס אם הוא אכן מתאים לך ותכין את עצמך לקראת העסקה.

"אדוני הכומר, - אמר העגלון - "אתה הצעת לי עסקה ובה כל טוב שבעולם הזה - בתוספת חיי נצח טובים בעולם הבא, ואינך דורש ממני כל תשלום או תמורה, כל זה הראה לי שסחורתך פגומה. משהו רקוב בה... לכן אני ממאן: לא! לא! אני מסרב!"

המלך חייך. הוא ציווה לאחד המשרתים שיעניק לעגלון מתנה יקרת ערך וישלחהו לנפשו לשלום.

הכומר היה כאוב. לאחר כמה רגעים ביקש שיקראו לר' יונתן והודה בפניו: "ניצחתני, רבה של פראג, גם הפעם!"

כמה סוסים חולים אנשים קונים! בר מינן, השטן מציע שפע של סוסים טובים ללא כל תמורה, כמה חכם הוא השטן... מוכר סוסים גנובים וחולים ואנשים קונים ואח"כ מתחרטים. הם לא יודעים את צוואתו של עגלון יהודי זקן.

אוי, כמה שהיא נכונה אותה צוואה! אנו הולכים שלווים ושאננים ועוסקים כל הזמן במסע של קניות. הבה נבחן כמה מהצעותיו של השטן: הנה מגיע לו הבוקר, בא השטן ואומר לך: "צדיק שלי, שכב לך עוד חמש

פרשת שופטים

- עשר דקות כדי שתהיה ערני בתפילה... אל תדאג, יש מי שיפתח את הבית - הכנסת, גם יש תמיד חזן שיתחיל לקרוא את הקורבנות". ולאחר עשר דקות שוב מופיע השטן ואומר לך: "אין מה למהר, הרי אתה קורא מהר יותר מהחזן ותוכל להדביק אותו בתפילה. לכן קח לך את הזמן, תישן, יקירי, תירדם עוד קצת, צדיק שלי..." ואנו בתמימותנו מאמינים לכל מילה היוצאת מפיו ובטוחים שהצעותיו הן כל - כך הגיוניות. הבה נאזין לצוואתו של העגלון ונקבל עלינו לא להחליף עולם נצחי בעולם חולף. היצר הוא כה ערמומי, כה מחוכם. הצעותיו אינן זולות. כל התחליפים שהוא מציע הם טובים, מהנים, ולעיתים יש בהם נחת כספי ועל הכל נלווה "תשלום במזומן".

היצר הרע כוח הפיתוי שלו הוא בתשלום מידי, הנאה עכשווית ואין ספק שקשה להילחם בו. הוא נלחם בכל כוחו ואינו מוותר ולא אחת התחליפים שהוא מציע באים כ"מצוות", כ"תורה". הוא אינו מציע הצעות שנדחה אותן על הסף. אדרבה הוא משכנע עם הצעות הגיוניות, מפתות ואנו בנקל נלכדים ברשתו. ואתה, יהודי יקר, זכור לנגד עיניך את צוואתו של העגלון: בדוק את התחליף המוצע לך ומי מציע אותו, היצר הטוב או היצר הרע.

הרמב"ן באגרתו כתב: "וכאשר תחשוב כל אלה תירא מבוראך ותישמר מן החטא". רבי בנימין דיסקין, אביו של המהרי"ל זצ"ל, אמר: "לחיות שעה קלה שלא לפי ההלכה - מיתה טובה הימנה"! .

מקור: אור דניאל